

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

3. travnja 2014.*

„Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Međunarodna nadležnost u stvarima koje se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazidelikte – Radnja počinjena u jednoj državi članici koja se sastoji od sudjelovanja u protupravnoj radnji počinjenoj na državnom području druge države članice – Određivanje mjesta u kojemu se dogodio štetni događaj“

U predmetu C-387/12,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bundesgerichtshof (Njemačka), odlukom od 28. lipnja 2012., koju je Sud zaprimio 15. kolovoza 2012., u postupku

Hi Hotel HCF SARL

protiv

Uwe Spoering,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, M. Safjan (izvjestitelj), C. G. Fernlund, J. Malenovský i A. Prechal, suci,

nezavisni odvjetnik: N Jääskinen,

tajnik: A. Impellizzeri, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 5. rujna 2013.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Hi Hotel HCF SARL, H. Leis, *Rechtsanwalt*,
- za U. Spoeringa, P. Ruppert, *Rechtsanwalt*,
- za njemačku vladu, T. Henze i F. Wannek, u svojstvu agenata,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, A. Robinson, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, W. Bogensberger i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez njegovog mišljenja,

* Jezik postupka: njemački

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. točke 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001, L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Hi Hotel HCF SARL (u daljnjem tekstu: Hi Hotel), sa sjedištem u Nici (Francuska), i U. Spoeringa, s domicilom u Kölnu (Njemačka), u vezi sa zahtjevom za prestanak vršenja povrede autorskog prava i naknadu štete.

Pravni okvir

- 3 Iz uvodne izjave 2. Uredbe br. 44/2001 proizlazi da ta uredba ima za cilj, u interesu ispravnog djelovanja unutarnjeg tržišta, „da države članice koje ova Uredba obvezuje usvoje propise za ujedinjavanje pravila o sukobu nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima te za pojednostavljivanje formalnosti s ciljem brzog i jednostavnog priznavanja i izvršenja sudskih odluka“.
- 4 Uvodne izjave 11., 12. i 15. do 17. navedene uredbe određuju:

„(11) Propisi o nadležnosti moraju biti izuzetno predvidljivi i utemeljeni na načelu da se nadležnost uglavnom utvrđuje prema domicilu tuženika, pri čemu takva nadležnost mora uvijek postojati, osim u nekim točno određenim slučajevima, u kojima je zbog predmeta spora ili autonomije stranaka opravdana neka druga poveznica. Domicil pravne osobe mora biti autonomno utvrđen kako bi zajednička pravila bila transparentnija i kako bi se izbjegli sukobi nadležnosti.

(12) Osim domicila tuženika, trebale bi postojati alternativne osnove za utvrđivanje nadležnosti, utemeljene na bliskoj vezi između suda i postupka ili radi olakšavanja ispravnog suđenja.

[...]

(15) U interesu skladnog zadovoljavanja pravde potrebno je smanjiti mogućnost vođenja paralelnih postupaka i osigurati da u dvjema državama članicama ne budu donesene dvije nepomirljive presude. [...]

- 5 Propisi o nadležnosti navedeni su u poglavlju II. Uredbe br. 44/2001, naslovljenom „Nadležnost“.
- 6 Člankom 2. stavkom 1. te uredbe, koji se nalazi u Poglavlju II., odjeljku 1., naslovljenom „Opće odredbe“, propisano je:

„Uz poštovanje odredaba ove Uredbe, osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi se pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo.“

- 7 Člankom 3. stavkom 1. te uredbe, koji se nalazi u istom odjeljku 1., određeno je:

„Protiv osoba s domicilom u državi članici može se podnijeti tužba pred sudovima druge države članice samo na temelju pravila iz odjeljaka 2. do 7. ovog poglavlja.“

- 8 Člankom 5. točkom 3. Uredbe br. 44/2001, koji se nalazi u navedenom poglavlju II., odjeljku 2., naslovljenom „Posebne nadležnosti“, predviđeno je:

„Osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena:

[...]

- (3) u stvarima koji se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazi-delikte, pred sudovima u mjestu u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi;“

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 9 Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je U. Spoering fotograf koji je tijekom veljače 2003. za račun Hi Hotela izradio 25 dijapozitiva unutarnjih pogleda različitih soba u hotelu u Nici kojim upravlja Hi Hotel. U. Spoering ustupio je Hi Hotelu pravo korištenja fotografijama u reklamnim prospektima i na njegovim internetskim stranicama. Prava korištenja nisu bila predmet pisanog sporazuma. Hi Hotel platio je račun za fotografije u iznosu od 2 500 eura koji je sadržavao napomenu „include the rights – only for the hotel hi“.
- 10 U. Spoering primijetio je 2008. u jednoj knjižari u Kölnu ilustriranu knjigu naslovljenu „Innenarchitektur weltweit“ („Arhitektura interijera u svijetu“), koju je objavila nakladnička kuća Phaidon sa sjedištem u Berlinu (Njemačka), a koja je sadržavala reprodukcije devet fotografija koje je on učinio u unutrašnjosti hotela u Nici kojim upravlja Hi Hotel.
- 11 Smatrajući da je Hi Hotel povrijedio njegovo autorsko pravo na fotografijama tako što ih je predao trećoj strani, odnosno nakladničkoj kući Phaidon, U. Spoering pokrenuo je postupak protiv Hi Hotela pred sudom u Kölnu. On je osobito zahtijevao da se Hi Hotelu naloži prestanak reproduciranja ili davanja na reproduciranje, distribuiranja ili davanja na distribuiranje, izlaganja ili davanja na izlaganje bez njegovog prethodnog pristanka fotografija navedenih u prethodnoj točki ove presude (zahtjev za prestanak činjenja) kao i naknadu svake štete koju je pretrpio odnosno koju će pretrpjeti zbog postupaka Hi Hotela.
- 12 Iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je Hi Hotel tvrdio kako nakladnička kuća Phaidon mjesto obavljanja djelatnosti ima također u Parizu (Francuska) i da je direktor Hi Hotela mogao predati fotografije tom nakladniku. Hi Hotel je tvrdio da nije znao je li taj nakladnik naknadno predao fotografije njemačkom sestrinskom društvu.
- 13 Sud prvog stupnja usvojio je zahtjev U. Spoeringa, dok je žalba Hi Hotela bila bez uspjeha. Bundesgerichtshof, kojemu je potonji podnio žalbu za *revision*, pita se može li se utvrditi međunarodna nadležnost njemačkih sudova na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001.
- 14 U tom smislu, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da, imajući u vidu navode iz točke 12. ove presude koje je istaknuo Hi Hotel, a koje U. Spoering nije osporio, međunarodna nadležnost njemačkih sudova na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 treba biti ispitana s obzirom na činjenične navode prema kojima je nakladnička kuća Phaidon iz Berlina distribuirala fotografije u pitanju u Njemačkoj povređujući autorsko pravo te da je Hi Hotel tome pridonio predavši fotografije nakladničkoj kući Phaidon iz Pariza.

- 15 U tim je okolnostima Bundesgerichtshof odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebali li članak 5. točku 3. Uredbe [...] br. 44/2001 tumačiti u smislu da se štetni događaj dogodio u jednoj državi članici (država članica A) kad je protupravna radnja koja je predmet postupka ili na kojoj se temelji zahtjev počinjena u drugoj državi članici (država članica B) i sastoji se od sudjelovanja u protupravnoj radnji (glavna radnja) koja se dogodila u prvoj državi članici (država članica A)?“

O prethodnom pitanju

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

- 16 Hi Hotel smatra da je zahtjev za prethodnu odluku nedopušten jer nije relevantan za donošenje odluke u glavnom postupku, s obzirom na to da još uvijek nije utvrđeno je li bilo potpunog prijenosa autorskih prava na Hi Hotel. Naime, ako je to bio slučaj, nikakva povreda tih prava ne bi bila moguća.
- 17 U tom smislu valja podsjetiti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, za pitanja u vezi s tumačenjem prava Unije koja postavlja nacionalni sudac u pravnom i činjeničnom okviru koji je sam nadležan utvrditi vrijedi pretpostavka relevantnosti (presuda SOA Nazionale Costruttori, C-327/12, EU:C:2013:827, t. 20. i navedena sudska praksa).
- 18 Sud može odbaciti zahtjev koji je postavio nacionalni sud samo kada na očit način proizlazi da traženo tumačenje prava Unije nema nikakav odnos sa stvarnošću ili predmetom glavnog postupka, kada je problem hipotetske naravi ili kada Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima koji su potrebni kako bi se na koristan način odgovorilo na pitanja koja su mu postavljena (presuda SOA Nazionale Costruttori, EU:C:2013:827, t. 21. i navedena sudska praksa).
- 19 To u ovom predmetu nije slučaj. Kao što to proizlazi iz zahtjeva za prethodnu odluku, tumačenje članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 nužno je za rješenje predmeta u glavnom postupku, s obzirom na to da je Hi Hotel istaknuo prigovor nenadležnosti njemačkih sudova za odlučivanje u postupku i da sud koji je uputio zahtjev treba nužno odlučiti o tom prigovoru prije odlučivanja o meritumu.
- 20 U primjeni članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 sud pred kojim se vodi postupak može smatrati osnovanim navode podnositelja u vezi s pretpostavkama za deliktnu ili kvazideliktnu odgovornost isključivo za potrebe provjeravanja svoje nadležnosti na temelju te odredbe.
- 21 Osnovanost tih navoda potpada isključivo pod razmatranje merituma predmeta (vidjeti presudu od 3. listopada 2013., Pinckney, C-170/12, EU:C:2013:635, t. 40.). Budući da navod Hi Hotela prema kojem opseg prijenosa autorskih prava na Hi Hotel još nije utvrđen jer se odnosi na meritum predmeta u glavnom postupku, takav navod ne može utjecati na dopustivost pitanja suda koji je uputio zahtjev.
- 22 Prema tome, zahtjev za prethodnu odluku mora se smatrati dopuštenim.

Meritum

- 23 Sud koji je uputio zahtjev svojim pitanjem u biti pita treba li članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001 tumačiti u smislu da, u slučaju postojanja više navodnih počinitelja navodne štete na imovinskim pravima autora koja su zaštićena u državi članici kojoj pripada sud pred kojim se vodi postupak, ta odredba dopušta utvrđivanje sudske nadležnosti u odnosu na jednog od tih počinitelja koji nije djelovao na području nadležnosti navedenog suda.

- 24 Najprije treba podsjetiti da se odredbe Uredbe br. 44/2001 moraju tumačiti na autonoman način, s obzirom na svoj sustav i ciljeve (presuda Melzer, C 228/11, EU:C:2013:305, t. 22. i navedena sudska praksa).
- 25 Usto, samo derogacijom temeljnog načela navedenog u članku 2. stavku 1. Uredbe br. 44/2001 o dodjeli nadležnosti sudovima države članice na čijem državnom području tuženik ima domicil, poglavlje II., odjeljak 2. te uredbe predviđa određen broj dodjeljivanja posebne nadležnosti, među kojima su i one predviđene u članku 5. točki 3. navedene uredbe (presuda Melzer, EU:C:2013:305, t. 23.).
- 26 Budući da je sudska nadležnost mjesta u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi pravilo posebne nadležnosti, treba ga usko tumačiti te nije dopušteno tumačenje koje ide izvan slučajeva izričito predviđenih navedenom uredbom (presuda Melzer, EU:C:2013:305, t. 24.).
- 27 Neovisno o tome, izraz „mjesto u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi“ iz članka 5. točke 3. Uredbe odnosi se kako na mjesto gdje je nastala šteta tako i na mjesto uzročnog događaja koji je doveo do nastanka štete, tako da bi tuženik mogao biti tužen, prema izboru tužitelja, pred sudom jednog ili drugog od navedenih mjesta (presuda Melzer, EU:C:2013:305, t. 25. i navedena sudska praksa).
- 28 U tom smislu, ustaljena je sudska praksa da se pravilo nadležnosti predviđeno u članku 5. točki 3. Uredbe temelji na postojanju posebno bliske veze između spora i sudova mjesta u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi, koja opravdava dodjeljivanje nadležnosti tim sudovima radi pravilnog suđenja i procesne ekonomije (presuda Melzer, EU:C:2013:305, t. 26. i navedena sudska praksa).
- 29 Budući da identifikacija jedne od poveznica priznatih u sudskoj praksi, navedenih u točki 27. ove presude, mora omogućiti utvrđivanje nadležnosti suda koji je objektivno u najboljem položaju da procijeni jesu li ispunjene pretpostavke za utvrđivanje odgovornosti tužene stranke, slijedi da se tužba može valjano podnijeti samo pred sudom na čijem se području nadležnosti nalazi mjerodavna poveznica (vidjeti u tom smislu presude Folien Fischer i Fofitec, C 133/11, EU:C:2012:664, t. 52. kao i Melzer, EU:C:2013:305, t. 28.).
- 30 Što se tiče mjesta uzročnog događaja, kao što to proizlazi iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, jasno je da je više počinitelja prouzročilo navodnu štetnu radnju. Jedina stranka tužena u glavnom postupku, Hi Hotel, djelovala je u Francuskoj, to jest izvan područja nadležnosti suda pred kojim je tužena.
- 31 Međutim, kao što je to Sud već istaknuo, u okolnostima u kojima je jedan od više navodnih počinitelja navodne štete tužen pred sudom unutar čijeg područja nadležnosti nije djelovao ne može se smatrati da se uzročni događaj dogodio unutar područja nadležnosti tog suda u smislu članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 (vidjeti presudu Melzer, EU:C:2013:305, t. 40.).
- 32 Prema tome, članak 5. točka 3. te uredbe ne dopušta utvrđivanje sudske nadležnosti na temelju mjesta uzročnog događaja protiv jednog od navodnih počinitelja koji nije djelovao unutar područja nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak (vidjeti presudu Melzer, EU:C:2013:305, t. 41.).
- 33 Međutim, za razliku od predmeta koji je doveo do presude Melzer (EU:2013:305), sud koji je uputio zahtjev u ovom predmetu nije ograničio svoje pitanje na tumačenje članka 5. točke 3. iste uredbe samo radi utvrđivanja nadležnosti njemačkih sudova na temelju uzročnog događaja navodne štete.

- 34 Stoga valja također ispitati dopušta li, u okolnostima kao što su one u glavnom postupku, gdje je više navodnih počinitelja djelovalo u različitim državama članicama, članak 5. točka 3. Uredbe br. 44/2001 dodjelu nadležnosti sudovima jedne države članice na temelju nastanka štete u odnosu na jednog od navodnih počinitelja, čak i ako on nije djelovao na području nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak.
- 35 U tom smislu valja istaknuti da se nadležnost za odlučivanje o tužbi u predmetima koji se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazidelikte može utvrditi u korist suda pred kojim se vodi postupak povodom zahtjeva za utvrđenje povrede imovinskih prava autora kada država članica na čijem se državnom području nalazi taj sud štiti imovinska prava na koja se poziva tužitelj i kada bi navodna šteta mogla nastati na području nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak (vidjeti presudu Pinckney, EU:C:2013:635, t. 43.).
- 36 U glavnom postupku U. Spoering tvrdi da mu je povrijeđeno više autorskih imovinskih prava, i to pravo reprodukcije, distribucije i izlaganja fotografija u pitanju. Nesporno je da su ta prava zaštićena u Njemačkoj u skladu s Direktivom 2009/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.).
- 37 U okolnostima kao što su one u glavnom postupku valja uzeti u obzir kako činjenica da šteta može nastati proizlazi iz mogućnosti da se u knjižari koja se nalazi na području nadležnosti suda pred kojim se vodi postupak pribavi reproducirano djelo, s kojim su povezana autorska prava na koja se tužitelj poziva. Kao što to proizlazi iz činjeničnih utvrđenja iz točke 14. ove presude, predaja fotografija o kojima je riječ nakladničkoj kući Phaidon u Parizu uzrok je takve reprodukcije i distribucije te time povod mogućeg nastanka navodne štete.
- 38 S druge strane, s obzirom na to da zaštita pružena u državi članici suda pred kojim se vodi postupak vrijedi samo u toj državi članici, sud pred kojim se vodi postupak ima nadležnost samo u pogledu štete koja je nastala na državnom području države članice kojoj sud pripada (presuda Pinckney EU:C:2013:635, t. 45).
- 39 Naime, sudovi drugih država članica ostaju u načelu nadležni, u smislu članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 i načela teritorijalnosti, za odlučivanje o šteti prouzročenoj na državnom području s obzirom na to da su u najboljem položaju da, s jedne strane, ocijene jesu li stvarno povrijeđena autorska imovinska prava koja jamči država članica i, s druge strane, odrede narav prouzročene štete (vidjeti presudu Pinckney, EU:C:2013:635, t. 46.).
- 40 S obzirom na sve prethodno navedeno, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 5. stavak 3. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti u smislu da, u slučaju postojanja više navodnih počinitelja navodne štete na imovinskim pravima autora zaštićenima u državi članici kojoj pripada sud pred kojim se vodi postupak, ta odredba ne dopušta utvrđivanje, na temelju mjesta događaja koji je prouzročio štetu, nadležnosti suda na čijem području navodni počinitelj protiv kojega je podnesena tužba nije djelovao, ali dopušta utvrđivanje nadležnosti na temelju nastanka navodne štete pod uvjetom da je ta šteta mogla nastati na području suda pred kojim se vodi postupak. U ovom posljednjem slučaju taj je sud nadležan samo za odlučivanje u pogledu štete prouzročene na državnom području države članice kojoj pripada.

Troškovi

- 41 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

Članak 5. stavak 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti u smislu da, u slučaju postojanja više navodnih počinitelja navodne štete na imovinskim pravima autora zaštićenima u državi članici kojoj pripada sud pred kojim se vodi postupak, ta odredba ne dopušta utvrđivanje, na temelju mjesta događaja koji je prouzročio štetu, nadležnosti suda na čijem području navodni počinitelj protiv kojega je podnesena tužba nije djelovao, ali dopušta utvrđivanje nadležnosti na temelju nastanka navodne štete pod uvjetom da je ta šteta mogla nastati na području suda pred kojim se vodi postupak. U ovom posljednjem slučaju taj je sud nadležan samo za odlučivanje u pogledu štete prouzročene na državnom području države članice kojoj pripada.

Potpisi